

EDITORIAL

Vážení čtenáři,

jsme potěšeni, že Vám můžeme přinést první číslo časopisu *Acta Universitatis Carolinae – Studia Territorialia* za rok 2018. Jde o první českojazyčné číslo za poslední dva roky a – s ohledem na pokračující snahu o další internacionalizaci časopisu – v tomto roce také o českojazyčné číslo poslední.

Stejně jako v minulých letech má i předkládaný aktuální svazek časopisu ambici nejen zprostředkovat české čtenářské obci výsledky probíhajícího výzkumu z oblasti naší profílace, tedy z oboru teritoriálních studií a moderní historie severoamerického, evropského a eurasijského areálu, ale i informovat o širších trendech vývoje oboru, mezi jiným upozornit na nově vyšlé a zajímavé či jinak pozoruhodné publikační tituly, a tím vším zároveň kultivovat domácí oborovou debatu. Tomu byla uzpůsobena i obsahová náplň tohoto svazku a jeho koncepce.

Recenzovaná rubrika Studie slouží tradičně k uveřejnění příspěvků, které přinášejí výsledky originálního výzkumu a které jsou přitom zpracovány přísně v souladu s uznávanými metodologickými postupy a směřují k aplikaci dosavadního teoretického poznání. Celý svazek otevírá rozsáhlý příspěvek Vladimíra Handla k problematice socialistického plánování. Handlova studie zkoumá mechanismy řízení československé ekonomiky v druhé polovině osmdesátých let. Sleduje, jakým způsobem došla ústavně zakotvená „vedoucí úloha“ Komunistické strany Československa naplnění při praktickém dosahování stanovených cílových ukazatelů centrálního plánu. Soustřeďuje se přitom na otázku, jak byla tato klíčová role strany v určování hlavních směrů ekonomického rozvoje přijímána na straně vládnoucí nomenklatury, a to jak na úrovni nejvyššího státního a stranického vedení, potažmo na úrovni nižších stranických organizací (krajských, okresních, místních), tak i mezi zástupci managementu jednotlivých podniků. Na základě vytěžení doposud nezinventarizovaných archivních fondů někdejšího předsednictva ÚV KSČ, jež kriticky vyhodnotil a dále interpretoval

s využitím výsledků série polostrukturovaných rozhovorů s vybranými aktéry, autor dospívá k identifikaci čtyř typických funkcí, jimiž vládnoucí strana tuto svou roli realizovala: funkce přímé řídicí; funkce zprostředkující; funkce kooperační; a funkce apelační a mobilizační. Upozorňuje však i na značný voluntarismus, jímž se stranické řízení ekonomiky vyznačovalo. Důsledkem byla neúměrná politizace, byrokratizace a pro jednotlivé podniky také citelná zátěž, jež dodatečně pouze pokrývala hospodářské prostředí a byla na překážku jejich úspěšnému fungování a dalšímu rozvoji.

Nově v tomto čísle nabízíme samostatnou diskusní rubriku. Smyslem tohoto kroku je umožnit čtenáři seznámit se s materiály, jež nemají povahu striktně odborné studie, leč mohou být cenné pro svou informační hodnotu či které pokládáme za jinak relevantní pro výzkum otázek, jež rezonují v oborové, potažmo celospolečenské debatě. Publikujeme na tomto místě polemický příspěvek Stanislava Děda přibližující neuspokojivý stav péče o německé hřbitovy v českém pohraničí – téma, které si zasluhuje pozornost nejen v kontextu konfliktní minulosti stále poznamenaných česko-německých vztahů, ale i v souvislosti s prohlášením roku 2018 Evropským rokem kulturního dědictví. Z pozice někdejšího dlouholetého ředitele Oblastního muzea v Chomutově se autor zamýšlí nad příčinami tohoto stavu, podává kritiku nedostatečné činnosti českého státu v oblasti ochrany kulturního dědictví (jehož je německý prvek, tím spíš v českém pohraničí, zcela neodmyslitelnou součástí) a prezentuje pozitivní příklady angažovanosti na poli česko-německého usmíření. Situaci demonstruje na příkladu Ústeckého kraje.

Druhou polovinu svazku, tak jako ostatně doposud, zaujímá běžná recenzní rubrika. V tomto čísle přinášíme tři kritické reflexe aktuálních knižních titulů pojednávajících ve všech případech o vládnoucích poměrech v putinském Rusku. Příspěvek Johany Černochové diskutuje české vydání amerického bestselleru Davida Sattera *The Less You Know, the Better You Sleep: Russia's Road to Terror and Dictatorship Under Yeltsin and Putin*. Lenka Šatavová ve své recenzi přibližuje český překlad původně ruské práce nezávislého žurnalisty Michaila Zygara *Vsja kremlevskaja rať. Kratkaja istorija sovremennoj Rossii*. Konečně Martin Kincl ve svém příspěvku kriticky hodnotí poslední kontroverzemi a právními spory opředenou sondu do propojení světa ruské politiky a organizovaného zločinu z pera nedávno zesnulé americké politoložky Karen Dawishové *Putin's Kleptocracy: Who Owns Russia?*

Recenzní blok na závěr doplňuje samostatná informační rubrika. Přinášíme v ní komentované shrnutí monografie Marka Galeottiho *Spetsnaz: Russia's Special Forces* reflektující posuny v ruském válčení ve světle doznívajících okupace

ukrajinského Krymu. Vedle toho publikujeme také zprávu o českém překladu monumentální práce amerického geostratéga Henryho Kissingera *World Order: Reflections on the Character of Nations and the Course of History*.

Při přípravě každého čísla jsme vedeni snahou zpřístupňovat svým čtenářům kvalitní obsah, ale současně pracujeme též na vylepšení formální stránky časopisu a tím i čtenářského komfortu. Ve spolupráci s nakladatelstvím Karolinum jsme proto již v předminulém roce přešli na modernější typografický font a výrazně upravili layout. Letos, po sedmnácti letech vycházení časopisu, jsme přistoupili k inovaci grafického ztvárnění obálky. Změny v řízení pracovních procesů v redakci s sebou výhledově ponесou rovněž nutnost modernizace uživatelského rozhraní a webových stránek tak, abychom udrželi krok s posledními trendy v oblasti elektronického publikování akademické literatury. Už teď je přitom zřejmé, že vyladění a usazení všech těchto zaváděných změn si ještě vyžádá nějaký čas.

Budeme rádi, když nám i nadále zachováte svou přízeň.

Za redakční radu

Lucie Filipová a Jan Šír
doi: 10.14712/23363231.2019.1